

שלום לכולם

שמי סוזי שושני, מרים ברגר ואני יו"ר הוועד המנהל של המכון. אני שמחה לפתוח את יום העיון השני של המכון הישראלי לאנליזה קבוצתית בנושא של

שייכות: בין כורח לבחירה.

יום העיון הראשון היה עם דר' אליוט זיסל באוקטובר ויום העיון השלישי יהיה באפריל עם דר' פרוש מאנגליה, חנה אולמן מהמכון תל אביב לפסיכואנליזה בת זמננו והמשורר הדרוזי דר' נעיים ערידי. אנו מודים לדר' פרוח דלל על שהסכים לקחת חלק בסדרה זו של ימי עיון לכבוד 10 שנים לקיום המכון שלנו. עב קרניאל - לאור תציג מאוחר יותר את המרצה.

בשלושת ימי העיון הללו אנו לומדים ובוחנים את נושא השייכות מזוויות שונות, אני מבקשת לפתוח ולהקריא עוד פעם ציטטת מפקס, שמרים הביאה בפתיחת יום העיון הקודם, המדברת בעד עצמה וכמכון לאנליזה קבוצתית יאה שנתחיל בה:

"The first and foremost aspect with which group psychotherapists are usually concerned and according to which they form their concepts is that of belonging, of participation. Being a respected and effective member of the group, being accepted, being able to share, to participate, to belong to the community is a basic constructive experience in human life. No health is conceivable without this. This happens throughout life, but the need for psychotherapy arises when this participation and sharing are disturbed."

למילה "להשתייך" הגדרות רבות במלון:

להיות רכוש של, להיות נכס של, להיות חלק מ-, להיות קשור עם, להיות ביחסים עם, להיות מצורף, מסופח ל, להיות מחויב לנאמנות, להיות שייך ל, לדואג ל/ להיות עסוק בתפקוד או עסק מסוים, להיות תואם/הולם ל,

להיות יליד המקום/מקומי, בעל מגורים חוקים, התיישבות, תושב או אזרח- באמצעות לידה או ע"י פעילות חוקית של אותה קהילה או אותו מקום. להיות ראוי ל...

כפי שאתם יכולים לראות כל ההגדרות קשורות ליחסים ולמערכת הקשרים שבין הפרט לאחרים, על משמעויותיו והשלכותיו.

גם מבדיקה מילונית פשוטה זו, ניכר ששייכות היא מילה הצופנת בחובה רבדים מורכבים יותר כמו למשל שאלות זהות, אזרחות, תפקיד, מחויבות ונאמנות. נראה כי מדובר בנושאים רחבים ועמוקים המעסיקים תחומים רבים של ידע אנושי.

נורברט אליאס, הסוציולוג שפוקס שאב ממנו הרבה מרעיונותיו טוען באופן נחרץ ש:

without beginning, without end.

We like to think this world is ours,
but we belong to it,
to a world just being born.

Sam Hamill

החיים בשבט מחייבים אימוץ חוקים וכללים המגבילים את הפרט והנתפסים בעיניו כהכרחיים אך גם כשלילים. הפרט חייב לוותר לעיתים על הגשמת צרכים אישיים לטובת הכלל לטובת ההשתייכות לקבוצה.

בנוסף ובמקביל לצורך בשייכות קיים גם הרצון לבלוט, להיות שונה מהכלל, שונה מהקבוצה, להיות בעל יחוד מסוים, למצוא ולבנות את הזהות המיוחדת שלי. זהו הפרדוקס השתייכותי שעמו אנו נאבקים כל חיינו.

התפתחות העולם, המודרניזציה, הגלובליזציה, התפתחות אמצעי הקומוניקציה והתקשורת, התפתחות המדע והטכנולוגיה גרמו להרחבת הצורך בהשתייכות לקבוצות שונות ומגוונות. מצב זה יצר קשיים הנובעים מהשתייכות לקבוצות שלעיתים עלולות להיות בקונפליקט אחת עם השנייה. קונפליקטים אלה עלולים להביא למאבקי כוח בין הקבוצות ואף להתפתחות דפוסי התנהגות הרסניים של קבוצה אחת כלפי השנייה.

כיצד קונפליקטים אלה באים לידי ביטוי בתוך עולמו של הפרט? בתוך עולמן של קבוצות השייכות השונות שהחברה מורכבת מהן?

אזי נשאלות שאלות רבות: האם אין מקום לקבוצות שונות על פני כדור הארץ? האם שוני ביני לבין האחר חייב תמיד לאיים עלי ועל קבוצתי? האם ההגדרה שלי/שלנו חייבת להיות על חשבון ההגדרה שלו/ שלה/ שלהם? האם קיימים רק ניגודים ואין מקום להשלמות בין הקבוצות? האם בעקבות הרס של הקבוצה שלו/ שלה/ שלהם ייבנה הביטחון וההגדרה הרחבה שלי/שלנו? והאם ההרס לא יפגע גם בי/בנו ויהרוס חלקים רבים מתוכנו.

מסעות הצלב, דיכוי האינדיאנים והרס תרבות האינקה, הקולוניזציה, מאבק בין העבדים השחורים לבין האדונים הלבנים, השואה, הג'יהאד והטרור העולמי כיבוש ושלטון על עם אחר במשך שנים רבות, הם מספר דוגמאות לניסיון של הרס ומחיקת הקבוצה האחרת תוך פגיעה בשתי הקבוצות.

לסיום אעלה אספקט נוסף, האם ההשתייכות שלנו לקבוצה מסוימת היא בעקר מולדת, תורשתית, נקבעת מראש ואיננה ניתנת לשינוי? האם האיפיונים השונים של ההשתייכות הם תולדה של גורמים חיצוניים כמו ארץ לידה, גורמים ביולוגים, גזע ומין? האם אני לעולם אהיה רומניה בגלל שנולדתי ברומניה? ופלוני יהיה הגורם הקובע יותר לגבי מהות ההשתייכות - הנתונים הבסיסיים שעמם ולתוכם נולד האדם או הנתונים הנרכשים במהלך חיי?

לדעתי ולדעת רבים ההשתייכות לקבוצה אינה רק מולדת ובודאי אינה פאסיבית ונתונה מראש. השתייכות אמיתית לקבוצה, לחברה, לעם, לתרבות הוא תהליך אקטיבי הדדי, המשכי ונלמד. האינטראקציות שלנו עם קבוצות ההשתייכות בונות באופן מתמיד את עצמנו ואת זהותנו. אני מאמינה כי דר' פרחד דאלל ידבר על כך בהרחבה, אצטט רק את מה ג'ון אודיון כתב ואסיים כמובן בפוקס:

"In contrast to how a child belongs in the world, adult belonging is never as natural, innocent, or playful. Adult belonging has to be chosen, received, and renewed. It is a lifetime's work."

John O'Donohue

Foulkes: "the group, the community is the ultimate primary unit of consideration, and so-called inner processes in the individual are internalizations of the forces operating in the group to which he belongs."